

Frizonen Las Mercedes

Frizonsfabriken Mil Colores ligger inom det stora fabriksområdet Las Mercedes, nära Managuas flygplats. Detta var det första frizonsområdet som kom till i Nicaragua, vilket skedde redan under sandinisternas regeringstid. Lokalerna är med andra ord ganska gamla och nedgångna. Det finns i dag i landet frizonsområden utanför många olika städer, León, Granada, Masaya, Estelí med flera. En del består bara av en fabrik medan andra är ett helt komplex av olika företag. Las Mercedes hör till den senare kategorin. Här finns bland annat 14 textilindustrier och totalt arbetar cirka 30 000 personer i de olika fabriker inom området.

VFSN besökte Mil Colores tillsammans med Andrea Morales, sekreterare i kvinnofederationen, medlem av CST-JBE (*Central Sandinista de Trabajadores – José Benito Escobar*). Vi mottogs av vd:n Francisco Somarriba och Mario Rivera, personalansvarig. De var mycket tillmötesgående men vi fick inte lov att foto-

graferade inne i fabriken. Mil Colores startade sin verksamhet i Nicaragua för sju år sedan och man ägnar sig enbart åt tillklippning och sömnad av shorts och jeans. Företaget är ett aktiebolag ägt av nordamerikaner. Samma investerare har nyligen startat en mycket större anläggning i Ciudad Sandino där man även tvättar och stryker. Denna process kräver reningsbassänger, något man inte kan installera i Las Mercedes på grund av brist på utrymme. All råvara kommer från USA och den färdiga produktionen går oavkortat dit. Jeansens säljs i Sears varuhus.

Inte bara unga kvinnor

Allt som allt arbetar 800 personer i fabriken, 22 med administrativt arbete och resterande på fabriksgolvet. Majoriteten är kvinnor, men det finns också överraskande många män. De flesta är unga men vi kunde konstatera att det även finns medelålders personer. Många av

dem kommer långväga ifrån, en del från Granada eller Ciudad Dario medan andra bor i närbelägna Tipitapa eller Managua. På en del ställen i den jättestora lokalen finns mycket damm från tygerna men endast få personer hade munskydd. De som tillskar tygerna hade bra skydd. Enligt Mario Rivera finns det ett motstånd till att använda olika typer av skyddsutrustning. Därför ska man starta en serie med kurser för personalen, i samråd med hälsovårdsdepartementet.

En sak som vi fann positivt överraskande var att det arbetar fyra döva personer i fabriken. Arbetsdagen startar klockan 7.00 och slutar klockan 17.00. Vanligtvis arbetar man inte på lördagar men skulle man behöva det betalas full övertidsersättning. Lunchen äts i tre skift med en halvtimme för vart och ett. Man har också en femton minuters paus klockan 9.15 och en klockan 15.00. Enligt de ansvariga finns inga restriktioner för att använda toaletterna.

”Majoriteten är kvinnor, men det finns också överraskande många män.” Från frizonsfabriken Ronaco.

FOTO: MAGDA BRÄTTEMARK

cedes

Baslönen på 1 176,56 *córdobas* per månad är högre än den av arbetsdepartementet fastställda minimilönen (1 028 *córdobas*). Varje arbetare bör nå upp till en viss produktion per dag, beroende på hans/hennes arbetsmoment. För allt som produceras över den nivån betalas tillägg. Normallönen på fabriken ligger kring 1 600 *córdobas* (100 dollar) men man hävdar att en del tjänar upp till 5 000.

Tre olika fackföreningar

För tillfället finns tre olika fackföreningar representerade på Mil Colores. CTN(a) – *Confederación Central de Trabajadores de Nicaragua, Federación Textil, Vestuario, Calzado y Piel/CST* och CST-JBE. Andrea Morales, som arbetar i den sistnämnda fackcentralen, anser att deras relationer med arbetsgivarna är goda. Mil Colores är klassat som en av de bästa frizonsfabrikerna vad gäller arbetarnas villkor och har fått pris från *Panamerican Health Organization*.

Visst har det förekommit en hel del trassel mellan de olika fackklubbarna sinsemellan, med arbetsgivarna och det har förekommit avskedanden av fackrepresentanter. Enligt Andrea har de i bland berott på att fackombuden agerat mot reglementet (då kan man lätt få ett avskedande godkänt av arbetsministeriet) eller på andra vis brutit förordningar. Allt är naturligtvis inte en dans på rosor men det står nog klart att många problem skulle ha kunnat undvikas med bättre facklig utbildning till ombuden.

Området där frizonsfabrikerna ligger fungerar nästan som ett utländskt territorium. De är helt omgärdade av stängsel och bevakningstorn eftersom allt som pågår på insidan är kontrollerat av tullmyndigheten. Har man väl kommit innanför stängslet kan man ta sig till de olika fabriken utan problem. Naturligtvis är det eftertraktat att bli klassad som frizon eftersom man inte betalar någon som helst typ av skatt, varken för införsel av råmaterial, export av de färdiga produkterna, fastighetsskatt eller liknande. Vilka kriterier som behöver uppfyllas för att klassificeras som frizon är en gåta för undertecknad. Men att det är en typ av ojust konkurrens är väl i alla fall ganska klart.

Berit Svensson H.
VFSN-koordinator Nicaragua

SOME RIGHTS RESERVED

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works 2.5 Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/

"För att gå på toaletten måste man be om lov. Lunchrasten intas sittandes på golvet eftersom det inte finns något lunchrum." Bilden är från frizonsföretaget Ronaco.

FOTO: MAGDA BRÄTTEMARK

En frizonsarbetares vardag

Carmen Pérez är 22 år och arbetar i en av textilfabrikerna i frizonsområdet Las Mercedes i Managua. Carmen bor i ett fattigt område. Hon kunde bara studera till och med sexan eftersom hon var tvungen att bidra till familjens försörjning. I dag är hon ensamstående mor till tre barn. Hon stiger upp klockan halv fem varje morgon för att göra i ordning mat till sina barn och städa huset. Hon arbetar måndag till fredag 07.00–17.30. Om det finns mycket arbete i företaget måste hon även arbeta lördag och söndag.

Carmen arbetar vid en maskin. Hon sitter på en pall utan ryggstöd, det är bullrigt i lokalen av alla maskiner och dammpartiklarna i luften ger de flesta andningsproblem. Hennes miniminorm per dag är att sy fast 700 fickor på skjortor. Carmen är stolt över att hon lyckas med sitt arbete men känner sig på samma gång exploaterad och nedvärderad. Hon får inte prata med arbetskamraterna, gör hon det kommer övervakaren och skriker till henne eller till och med slår henne.

För att gå på toaletten måste man be om lov. Lunchrasten är en halvtimme och den intas sittandes på golvet eller utanför på gräset eftersom det inte finns något lunchrum.

När Carmen är klar för dagen värker ryggen trots att hon är så ung. Hon far direkt hem och nu tar hushållssysslorna vid: tvätta, stryka, laga mat, se efter barnen. Hon arbetar tio till tretton timmar om dagen och tjänar motsvarande 80 dollar i månaden. Lönen räcker inte ens till en bråkdel av baskorgen med livsmedel och annat nödvändigt. Baskorgen en beräkning av vad en familj behöver för att överleva.

När det är löning tänker Carmen först på sina barn. Hon tar med sig en liten tårta hem. Hennes liv kretsar kring arbetet och hemmet. Hon känner inte till sina rättigheter eller varför hon är exploaterad. Och med den arbetstiden hon har är det svårt att finna tid och ork till mera än just arbetet och familjen.

Berit Svensson H.
VFSN-koordinator Nicaragua